

Ortaokul Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ve Depresif Belirtiler

Semra Karaca¹ , Elif Uyanık² , Meryem Kenç³ , Muhammed İşlek³ ,
Rabia Aksu⁴ , Esen Öngün¹ , Gül Ünsal Barlas¹

¹Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

²Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

³Memorial Hastanesi, Hemşirelik, İstanbul, Türkiye

⁴Özel Ataşehir Hastanesi, İstanbul, Türkiye

Semra KARACA, Doç. Dr.
Elif UYANIK, Yük. Lis. Öğr.
Meryem KENÇ, Hemşire
Muhammed İŞLEK, Hemşire
Rabia AKSU, Hemşire
Esen ÖNGÜN, Arş Gör.
Gül ÜNSAL BARLAS, Prof. Dr.

İletişim: Esen Öngün
Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye
Tel: -
E-Posta: esenongun88@gmail.com

Gönderilme Tarihi : 13 Aralık 2019
Revizyon Tarihi : 13 Mart 2020
Kabul Tarihi : 12 Nisan 2020

ÖZET

Amaç: İnternetle ilişkili sorunların her yaş grubunda yaygınlaştığı ve özellikle internet bağımlılığı için risk gruplarından birinin çocuk ve ergenler olduğu bilinmektedir. Bu çalışma ortaokul öğrencisi ergenlerde depresif belirtiler ve internet bağımlılığının ilişkisinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Çalışma İstanbul'da iki devlet ortaokulunda 2015-2016 eğitim-öğretim yılında yapıldı. Çalışmanın yapılabilmesi için Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik kurul izni ve Milli Eğitim Bakanlığı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden kurum izni alındı. Çalışma veri toplama tarihlerinde öğrenim gören, çalışmaya katılmayı kabul eden ve veri toplama formlarını eksiksiz dolduran 1312 öğrenci ile tamamlandı. Veriler Bilgi Formu, İnternet Bağımlılığı Ölçeği (İBÖ) ve Çocuklar İçin Depresyon Ölçeği (ÇİDÖ) ile toplandı.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 12,44±1,20'dir. Örneklemnin %50,2'si kızdır ve %53,8'i günde 1-2 saat internette zaman geçirmektedir. İBÖ puan ortalaması 38,942±12,90, ÇİDÖ puan ortalaması 12,52±7,13'tür. İBÖ kesme noktalarına göre öğrencilerin %80,9'u normal kullanıcı, %18,4'ü riskli kullanıcı ve %0,6'sı internet bağımlısıdır. ÇİDÖ kesme noktasına göre öğrencilerin %83,2'si depresif belirti göstermezken, öğrencilerin %16,8'i depresif belirtiler göstermektedir. İBÖ ve ÇİDÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur (r =,414; p<0,01).

Sonuç: Öğrencilerde internet bağımlılığı ve depresyon oranı düşük olmakla birlikte riskli internet kullanımı oldukça yüksektir. Ayrıca depresif belirtiler ile internet bağımlılığı ilişkilidir.

Anahtar Kelimeler: Ortaokul öğrencileri, İnternet bağımlılığı, Depresif belirtiler

Internet Addiction and Depressive Symptoms in Secondary School Students

ABSTRACT

Objective: The problems with internet usage is a significant problem regardless of social status and in almost all age groups. Adolescents group is considered to be the most important risk group. This study was conducted to determine the correlation between internet addiction and depressive symptoms among secondary school students.

Method: This research was conducted at two secondary public schools in Istanbul during the 2015-2016 academic year. Ethics committee approval and permission was obtained from the Directorate of National Education Institutions. 1312 students completely filled in measuring instruments. The measuring instruments consisted of a personal information form, Internet Dependency Scale (IDS) and the Children's Depression Inventory (CDI).

Results: The average of students' age was 12,44±1,20. 50.2% of the sample were women. 53.8% of the sample spent 1-2 hours per day on the internet. The mean IDS point was 38,942±12,90 and the mean CDI point was 12,52±7,13. According to the IDS cutpoint; 80,9% of students were normal users, 18,4% of them were high-risk users and 0,6% of them were internet dependents. According to the CDI cutpoint, 16,8% of the students had depressive symptoms. A statistically significant moderate correlation was found between mean scores of CDI and IDS (r =,414; p<0,01).

Conclusion: Although the rate of internet addiction and depression is low among students, the use of risky internet is quite high. There is a relationship between internet addiction and depressive symptoms.

Keywords: Secondary school students, internet addiction, depressive symptoms

Bağımlılık, herhangi bir madde veya davranışı kontrol etmekte güçlük çekmek ya da eksiklikle ilişkilendirilmekte, bağımlılıklar yalnızca fiziksel bir maddeye bağlı olarak değil, oyun, kumar, televizyon, alışveriş, akıllı telefon, internet bağımlılığı gibi davranış temelli de olabilmektedir. İnternetin günlük yaşamda kullanımının artmasıyla birlikte, internetle ilişkili sorunlar bilimsel araştırmalarda daha sıklıkla ele alınır hale gelmiştir (1-3).

İnternet bağımlılığını tanımlamak için aşırı internet kullanımı, internet kullanım bozukluğu, problemlı internet kullanımı, uyumsuz internet kullanımı, patolojik internet kullanımı, zorlayıcı internet kullanımı, internet kullanım bozukluğu gibi farklı terimler kullanılmaktadır. İnternet kullanımını davranışsal bozukluklarla ilişkilendiren tanımlar, bir tür dürtü kontrol bozukluğuna atıfta bulunurlar. İnternet kullanımı, ilişkiler, meslek, okul, zihinsel veya fiziksel sağlık gibi yaşam alanlarını olumsuz etkilemeye başladığında patolojik hale gelmekte; kendine veya başkalarına zararlı bazı eylemlere dönüşebilmektedir (4).

Genel olarak internet bağımlılığı; internetin aşırı kullanılması ve bu isteğin önüne geçilememesi, internette geçirilen sürenin gittikçe artırılması, internete bağlı olmadan geçirilen zamanın önemini yitirmesi, internetten yoksun kalındığında aşırı sinirlilik, gerginlik, huzursuzluk hissedilmesi ve kişinin iş, sosyal ve yakın ilişkilerinin bozulması olarak tanımlanabilir (5).

Bozkurt ve ark. (5) aktardığına göre; internet bağımlılığına tanı koyma ile ilgili metodolojik güçlükler ve tanısal araçların farklılığından dolayı internet bağımlılığının prevalansı üzerine olan bilgiler sınırlı olabilmekte, bununla birlikte farklı ölçütlerle olsa da yapılan çalışmalar internet bağımlılığı yaygınlığının %0,3-38 arasında değiştiğini, erkeklerde kızlara oranla 2-3 kat daha fazla görüldüğünü ve internetin problemlı kullanımına genç popülasyonda daha çok rastlandığını belirtmektedir.

Çocuk ve ergende problemlı internet kullanımı bedensel, sosyal ve ilişkisel gelişim açısından çeşitli riskler taşır (6), ergenler yetişkinlere oranla internet bağımlılığına daha duyarlıdır (7) ve bu yaş grubunda internet bağımlılığının bağımlı kişilik özellikleri ve utangaç/çekingen kişilik özellikleri ile ilişkili olabildiği, internet kullanımı arttıkça aile ile etkileşimin azaldığı, sosyal çevrenin daraldığı ve ergenlerin kendilerini daha çok yalnızlık hissedebildikleri bildirilmektedir (8).

İnternet bağımlılığının nedenleri iyi bilinmemekle birlikte, cinsiyet, yaş ve bazı kişilik özelliklerinin internet bağımlılığı için risk faktörleri olabildiği bildirilmektedir. İnternet bağımlısı olanlar bazen sanal yaşamı, gerçek yaşam gibi hissedebilmekte ve çevrimiçi arkadaşlar ile duygusal bağlantılar geliştirebilmektedir (9).

Bhardwaj (9); uyuşturucu maddelerin bağımlıda yarattığı öfori hissini internetin de internet bağımlısına yaşattığını, sıklıkla bağımlıya kontrol duygusu sunduğunu, şaşkın, stresli, kişilerin depresif ve endişeli hissettiğinde, rahatlık aramak için interneti kullandığını belirtmektedir.

Bozkurt ve ark. (5) uluslararası literatüre yer veren gözden geçirme çalışmalarında internet bağımlılığı yaygınlığının %0,3-38 arasında değiştiğini, genel olarak erkeklerde kızlara oranla 2-3 kat daha fazla görüldüğünü ve internetin problemlı kullanımına genç popülasyonda daha çok rastlandığını belirtmiştir.

Ülkemizde internet bağımlılığı ile ilgili çalışmalar sıklıkla üniversite öğrencileri örnekleminde yapılmış olup (10-15), lise ve ortaokula devam eden ergenlerde yapılan çalışmalara (16-18) daha az rastlanmıştır. İnternet bağımlılığı tüm dünyada özellikle ergenler arasında yaygınlaşmaktadır ve depresyon ergenlerde en sık görülen ruhsal sorunlardan biri olmaya devam etmektedir (19). Bu nedenle ergenlerde internet bağımlılığı düzeyi ve ilişkili sorunları belirlemek toplum ruh sağlığı hizmetlerine kanıt oluşturmak açısından önemlidir. Bu çalışmanın ortaokula devam eden 11-15 yaş grubundaki ergenlerde internet bağımlılığı ve depresif belirtileri birlikte ele alması açısından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılığı ve depresif belirtiler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türdedir. Bu çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılığı ne düzeyde görülmektedir?
2. Ortaokul öğrencilerinde depresif belirtiler ne düzeyde görülmektedir?
3. İnternet bağımlılığı ve depresif belirtiler arasında ilişki var mıdır?

Çalışma Grubu

Çalışmada örnekleme seçimine gidilmemiş olup, İstanbul İli Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Bağcılar ilçesindeki iki devlet ortaokulunda 2015-2016 Eğitim-Öğretim yılında öğrenim gören 2121 öğrenciden çalışmaya katılmayı kabul eden, veri toplama formlarını eksiksiz dolduran 1312 öğrenci ile tamamlanmış olup, evrene %61,85 oranında ulaşıldı.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak Öğrenci Bilgi Formu, İnternet Bağımlılığı Ölçeği (İBÖ) ve Çocuklar İçin Depresyon Ölçeği (ÇİDÖ) kullanıldı.

İnternet Bağımlılığı Ölçeği (İBÖ): Young (1996) tarafından, DSM - IV'ün "Patolojik Kumar Oynama" ölçütlerinden uyarlanarak oluşturulan "Tanı Anketi" daha sonra geliştirilmiş ve 20 soruluk bir "İnternet Bağımlılık Ölçeği" oluşturulmuştur. Likert tipi bir ölçek olan İBÖ'de katılımcıdan "Hiçbir zaman" "Nadiren" "Arada sırada" "Çoğunlukla" "Çok sık" ve "Devamlı" seçeneklerinden birini işaretlemesi istenmektedir. Bu seçeneklere sırasıyla 0,1,2,3,4 ve 5 puan verilmektedir. 80 ve üzeri puan alanlar "İnternet bağımlısı" olarak tanımlanmaktadır. 50-79 puan arası alanlar "Riskli kullanıcı", "50 puan ve altı" alanlar "Normal kullanıcı" olarak tanımlanmıştır (16). Bayraktar (16) İBÖ'nün Türkçe geçerlilik güvenilirlik çalışmasını yapmıştır. Geçerlilik güvenilirlik çalışmasında ölçeğin standardize edilmiş Alpha değeri açısından güvenilirliği 0.91, Spearman - Brown değeri açısından da 0.87 olduğu ve sonuçların İBÖ'nin Türkçe geçerlik güvenilirliğini gösterdiği bildirilmiştir.

Bu çalışmada ortaokula devam eden 10-15 yaş grubundaki ergenler için ölçeğin iç tutarlılık katsayısı Cronbach Alpha değeri .89 bulunmuştur.

Çocuklar İçin Depresyon Ölçeği (ÇİDÖ): Çocuklar için depresyon ölçeği Kovacs (1985) tarafından okul çağındaki çocuklar ve ergenler için düzenlenmiş 27 maddeli kendini anlatma ölçeğidir. Çocukluk depresyonunu ölçmek üzere en sık olarak kullanılan ölçek, 6-17 yaş grubundaki çocuklara ve ergenlere uygulanabilmektedir. Beck Depresyon Ölçeği esas alınarak, ancak çocukluk dönemine özgü maddeler eklenmek suretiyle genişletilerek hazırlanmıştır. Ölçeğin her bir maddesi üç seçeneği içermekte ve çocuktan, içinde bulunulan gün dahil son iki haftayı esas alarak kendisine en uygun olan seçeneği seçmesi istenmektedir. Her madde, depresyona yönelik bir belirti olarak, şiddetine göre 0, 1, ya da 2 değerini taşımakta ve çocuğun toplam puanı, seçtiği seçeneklerin puan değerinin

toplanmasından elde edilmektedir. Puanları yükselmesi, depresyonun şiddetinin arttığını gösterirken, depresyona yönelik kesim puanı 19 önerilmektedir. ÇİDÖ'nin Türkçe geçerlilik güvenilirlik çalışması Öy (1991) tarafından yapılmıştır. ÇİDÖ çocuklara yönelik diğer tüm kendini anlatma ölçekleri gibi, çocuğun düşüncelerini tanımlama yeteneği ile son derecede bağıntılıdır (20).

Bu çalışmada ortaokula devam eden 10-15 yaş grubundaki ergenler için ölçeğin iç tutarlılık katsayısı Cronbach Alpha değeri 0.85 bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Çalışma verileri SPSS (Statistical Pack age for Social Sciences for Windows 21.0) programı kullanılarak analiz edildi. Ölçeklerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Simironov Z testi ile değerlendirilmiştir. Elde edilen $p > 0.05$ olduğu için normal dağılıma uygunluk sayıltısını karşılamıştır (21). Verilerin analizinde parametrik testlerden; tanımlayıcı istatistiksel analizler (ortalama, standart sapma, min, max, frekans ve yüzde), iki bağımsız grubun karşılaştırmasında t testi, ölçek puanlarının ilişkisel analizinde Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırma öncesi; Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu'ndan (06.11.2015/09.2015.296), İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden (çalışmanın yapılacağı okullar için; 06.01.2016) gerekli izinler alındı.

Veri toplama araçlarının kullanımına ilişkin yazarlardan mail yoluyla (İnternet bağımlılığı ölçeği; 05.10.2015, Çocuklar İçin Depresyon ölçeği; 19.10.2015,) gerekli izinler alındı.

Veri toplama aşamasında katılımcılar ve aileleri araştırmanın amacı hakkında bilgilendirildi. Bilgilendirme ve onam formları katılımcı ve ailelerine okutularak (Bilgilendirme Formu – veli, Bilgilendirilmiş Onam Formu – veli, Katılımcı Onay Formu) onamları alındı.

Bulgular

Araştırmanın örneklemindeki ergenler 10-15 yaş grubunda olup, yaş ortalaması $12,44 \pm 1,20$ 'dir, %50,2'si kız, %49,8'ini erkektir. Öğrencilerin %31,9'u 7.sınıfa devam etmektedir (Tablo 1).

Öğrencilerin annelerinin %59,6'si ilköğretim mezunu olup, babaların ise %51,2'si ilköğretim mezundur ve annelerin %77'si ev hanımıdır (Tablo 1).

Tablo 1. Sosyodemografik Özelliklere Göre Dağılımı		
Yaş	10-15 yaş	12,44±1,20
	n	%
Cinsiyet		
Kız	658	50,2
Erkek	654	49,8
Sınıf		
5. sınıf	348	26,5
6. sınıf	248	18,9
7. sınıf	418	31,9
8. sınıf	298	22,7
Anne Eğitim Durumu		
Okur Yazar Değil	111	8,5
Okur Yazar	138	10,5
İlköğretim	782	59,6
Lise	233	17,8
Yüksek Öğretim	48	3,7
Baba Eğitim Durumu		
Okur Yazar Değil	35	2,7
Okur Yazar	145	11,1
İlköğretim	672	51,2
Lise	386	29,4
Yüksek Öğretim	74	5,6
Anne İş		
Memur	21	1,6
İşçi	230	17,5
Ev Hanımı	1010	77,0
Anne Yok	5	0,4
Serbest Meslek	41	3,1
Emekli	5	0,4
Toplam	1312	100

Öğrencilerin %74,3 ünün evinde internet bağlantısı bulunmakta, %53,8'i her gün 1-2 saat arası internette zaman geçirmekte, öğrencilerin büyük çoğunluğu birden fazla amaçla internet kullandığını ifade etmektedir (Tablo 2).

Öğrencilerin İBÖ puanları 20-96 arasında değişmekte olup, puan ortalaması 38,942±12,90'dir ve öğrencilerin %80,9'u normal kullanıcı %18,4 riskli kullanıcı ve %0,6'sı internet bağımlısıdır (Tablo 3).

ÇİDÖ puanları 0-47 arasında değişmekte olup, puan ortalaması 12,52±7,13'tür ve öğrencilerin %16,8'i depresif belirtiler göstermektedir (Tablo 3).

Tablo 2: Öğrencilerin İnternet Kullanımı İle İlgili Özelliklerinin Dağılımı		
	n	%
Evde İnternet Olup Olmama Durumu		
Evet	975	74,3
Hayır	337	25,7
Günlük İnternet Kullanım Süresi		
1 saatten az	235	17,8
1-2 saat arası	705	53,8
3-4 saat arası	249	19
5 saat ve üzeri	123	9,4
İnternet Kullanım Amacı		
Araştırma Yapmak	507	38,6
Ödev Yapmak	556	42,4
Oyun Oynamak	562	42,8
Haber Okumak	82	6,3
Sohbet Etmek	384	29,3
Toplam	1312	100

Tablo 3: Öğrencilerin İBÖ ve ÇİDÖ Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı				
Ölçekler	X	Sd	Min.	Max.
İBÖ	38,942	12,90	20	96
ÇİDÖ	12,520	7,139	,00	47
			n	%
Bağımlılık Düzeyleri				
Normal Kullanıcı			1062	80,9
Riskli Kullanıcı			242	18,4
İnternet Bağımlısı			8	0,6
Depresyon Düzeyleri				
Depresyon Var			221	16,8
Depresyon Yok			1091	83,2

Cinsiyete göre internet bağımlılığı puan ortalamaları karşılaştırıldığında erkek öğrenciler ile kız öğrenciler arasında istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı bir farklılık bulunmuştur (t=3,981; p=0,00) ve internet bağımlılığı puan ortalamaları erkeklerde daha yüksektir (Tablo 4).

Cinsiyete göre depresif belirtiler puan ortalamaları karşılaştırıldığında erkek öğrenciler ile kız öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (t=2,133; p=0,033) ve depresif belirtiler puan ortalamaları kızlarda daha yüksektir (Tablo 4).

Tablo 4: Cinsiyete Göre İBÖ ve ÇİDÖ Puanlarının Karşılaştırılması				
Cinsiyet	X	Sd	t	p
İBÖ				
Kız	37,53	13,12	3,981	0,000**
Erkek	40,35	12,52		
ÇİDÖ				
Kız	12,93	7,351	2,133	0,033*
Erkek	12,09	6,899		
t Testi *p<0.05 **p<0.01				

İnternet bağımlılığı ve depresif belirtiler puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı orta düzeyde ilişki bulunmuştur ($r=0,414$; $p<0,01$). İnternet bağımlılığı puan ortalamaları ile depresif belirtiler puan ortalamaları birlikte yükselmektedir (Tablo 5).

Tablo 5: Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ve Depresyon Puan Ortalamaları Arasındaki İlişkiler	
	Depresyon
İnternet Bağımlılığı	$r=0,414^{**}$
Pearson Korelasyon **p<0.01	

Depresif belirtileri olan ve olmayan öğrencilerde internet bağımlılığı ölçeği puan ortalamaları depresif belirtileri olanlarda daha yüksektir (depresif belirtisi olanlar 23.72 ± 4.65 , depresif belirtisi olmayanlar 9.67 ± 4.28) ve bu fark istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlıdır ($t=46.678$; $p=.000$) (Tablo 6).

Tablo 6: Depresif belirtileri olan ve olmayan öğrencilerde İBÖ Puanlarının Karşılaştırılması				
İBÖ				
Depresif Belirti	X	Sd	t	p
Var	23,72	4,65	46,678	0,000**
Yok	9,67	4,28		
t Testi *p<0.05 **p<0.01				

Tartışma

Bu çalışmada ortaokula devam eden ergenler 10-15 yaş grubunda olup, yaş ortalaması 12.44 ± 1.20 'dir. Öğrencilerin İBÖ puan ortalaması $38,942\pm 12,90$ 'dir ve %80,9'u normal kullanıcı %18,4 riskli kullanıcı ve %0,6'sı internet bağımlısıdır. İnternet bağımlısı ve riskli internet kullanıcısı olanlar problemlili internet kullanıcısı olarak örneklemin %19'unu oluşturmaktadır.

Seyrek ve ark. (2017) 12-17 yaş grubundaki öğrencilerin yaklaşık %1,6'sının internet bağımlısı olduğunu, %16,2'sinin internet bağımlılığı riski taşıdığını belirlemiştir (22). Çam ve Nur'un (2015) çalışmasında 13 -18 yaş grubu ergenlerde problemlili internet kullanımı prevalansı %7,1 olarak bulunmuştur (7). Balıkesir'de yapılan bir çalışmada lise öğrencilerinin %17'sinin düşük, %67'sinin orta ve %16'sının da yüksek düzeyde internet bağımlısı olduğu ortaya bulunmuştur (23). Uluslararası bir çalışmada ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılığı risk oranının %16 olduğu (24), bir diğer çalışmada lise öğrencilerinin %26,3'ünün normal kullanıcı, %65,5'i orta düzeyde riskli kullanıcı ve %8,2'sinin aşırı kullanıcı olduğu belirtilmiştir (25). Ulusal literatürde; yetiştirme yurdunda kalan üniversite öğrencilerinde yapılan bir çalışmada örneklemin %56,9'unda internet bağımlılığı olduğu (14) bir başka çalışmada 18-25 yaş grubu örnekleminde internet bağımlılığı oranının %26 olduğu (1); üniversite öğrencisi örnekleminde patolojik internet kullanım oranı %0.2 olarak belirlenmiş ve örneklemin %7,5'inin sınırda belirti gösterdiği bulunmuştur (13). Çalışma sonuçlarının birbirlerinden farklı olması, internet bağımlılığının belirlenmesinde kullanılan ölçütlerin farklılığı ve farklı örneklemlerde yapımları ile açıklanabilir. Bu alanda yapılacak ulusal düzeyde bir profil çalışmasına gereksinim olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada cinsiyete göre internet bağımlılığı puan ortalamaları erkek öğrencilerde kızlara oranla anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Taş ve ark. (2014) ortaöğretim öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin cinsiyete göre değişmediğini (18), benzer olarak Çam ve Nur (2015) 13 -18 yaş grubu ergenlerde internet bağımlılığının cinsiyete göre farklılaşmadığını bulmuşlardır (7). Altıntaş ve Öztapak (2016) cinsiyete göre problemlili internet kullanımının da farklılaşmadığını bildirmektedir (26). Aksine; üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği, erkeklerde kadınlardan daha fazla olduğu bildirilmiştir (14). Yılmaz ve ark (2014) lise öğrencisi erkeklerin bağımlılık puanlarının kızlara oranla anlamlı derecede daha yüksek olduğunu belirlemiştir (23). Ostovar ve ark (2016) ergen ve genç yetişkin örnekleminde internet bağımlılığı riskinin erkeklerde kadınlardan daha fazla olduğunu belirlemiştir (27). Benzer olarak Liang ve ark. (2016) erkek ergenlerde internet bağımlılığı puanlarının daha yüksek olduğunu belirlemiştir (28). Cinsiyete ilişkin farklı sonuçlar internet bağımlılığında cinsiyetin etkisi açısından yeterli kanıt olmadığı düşünmektedir.

Bu çalışmada ortaokul öğrencisi ergenlerin depresyon puan ortalaması $12,52 \pm 7,13$ 'tür ve %16,8'i depresif belirtiler göstermektedir. Ayrıca cinsiyete göre depresyon puan ortalamaları karşılaştırıldığında; erkek öğrenciler ile kız öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($t=2,133$; $p=0,033$) ve depresyon kızlarda daha yüksektir. Yapılan bir çalışmada ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin %17,4'ünde depresyon olduğu ve cinsiyete göre fark olmadığı bulunmuştur (29). Adana ve ark. (2015) ilköğretim öğrencilerinin %6,9'unda depresyon olduğunu ve cinsiyete göre fark olmadığını (30), Ataç ve ark. (2018) ergenlerin %24'ünde depresif belirtiler olduğunu belirlemiştir (31). Ataç ve ark. (2018)'den alıntılanıdığına göre; çocuk/ergende depresyon prevalansı çeşitli çalışmalarda farklılık gösterir, erken çocuklukta kız ve erkeklerde depresyon prevalansı yakinken, ergenlikte kızlarda daha fazla görülmektedir (31). Liseye devam eden öğrencilerde kızlarda depresyonun yüksek olduğunu bildirmektedir (19). Salmela-Aro ve ark. (2017) kız ergenlerde depresif belirtilerin erkek ergenlerden daha yüksek olduğunu bulmuştur (32). Uluslararası başka bir çalışmada, gençlerin %9,7'sinin depresif semptomlar yaşadığını, kızlarda (%13,9) erkeklerle göre (%5,8) anlamlı derecede daha yüksek oranda depresyon belirtileri olduğu gösterilmiştir (33).

Bu çalışmanın sonuçları internet bağımlılığı puan ortalamaları ile depresyon puan ortalamalarının orta düzeyde ilişkili olduğunu ve birlikte yükseldiğini göstermektedir. Ayrıca depresyonu olan ve olmayan öğrencilerde internet bağımlılığı ölçeği puan ortalamaları depresif olanlarda anlamlı düzeyde daha yüksektir. Kaya ve ark. (2016) lise öğrencilerinde yaptıkları çalışmada internetin olumsuz sonuçları ile depresyon arasında orta düzeyde bir ilişki bulmuş (34), Seyrek ve arkadaşları (2017) ergenlerde internet bağımlılığı ile depresyon arasında anlamlı korelasyon belirlemiştir (22). Benzer olarak Beck Depresyon Ölçeği kullanılarak yapılan bir çalışmaya göre de depresyona yatkınlığı olanlarda internet bağımlılığının daha fazla görüldüğü bildirilmiştir (14). Ergenlerde internet bağımlılığı ve depresyonun uzun dönemli olarak ele alındığı bir çalışmada depresyonun internet bağımlılığı relapsında önemli bir belirleyici olduğu bulunmuştur (35). Bir diğer çalışma depresyon varlığının internet bağımlısı öğrenciler arasında daha yüksek olduğunu göstermiştir (19). Üniversite öğrencilerinde depresyon puan ortalamalarında gözlenen artışın problemlerle internet kullanım düzeyini de artırdığı bildirilmiştir (15). Farahani ve ark. (2018) üniversite öğrencisi genç yetişkinlerde depresyonun internet bağımlılığı oranını 2.2 kat artırdığını belirlemiştir (36).

Çalışmalarda depresyon ve internet bağımlılığı ilişkisi yer almakla birlikte hangisinin komorbid olduğuna ilişkin görüş birliği bulunmamaktadır. Çin'de 6-8. sınıflara devam eden 1715 ergenle yapılan; internet bağımlılığı ile depresyon arasındaki ilişkiyi çapraz gecikmeli yapısal denklem modeli ile inceleyen bir çalışmada; erkek ergenlerde, depresyonun internet bağımlılığını önemli ölçüde öngördüğü, depresyonun internet bağımlılığının nedeni olduğu; kız ergenlerde ise, internet bağımlılığının, sonraki depresyonu anlamlı şekilde yordadığı, internet bağımlılığının depresyona yol açtığını bildiren bir çalışma yapılmıştır (28). Bu çalışmanın aksine; ergen ve genç yetişkin örnekleminde yapısal eşitlik modeli ile yapılan çalışmada internet bağımlılığının stres, depresyon, endişe ve yalnızlığın bir göstergesi olduğu gösterilmiştir (27). Fayazi ve Hasani (2017) çalışmalarının sonucunda internet bağımlılığının ikincil bir hastalık olarak kavramsallaştırılmasının, birincil bir bozukluk olarak ele alınmasından daha uygun olduğunu ileri sürmektedir (37).

Sınırlılıklar

Bu çalışmanın depresif belirtiler ile internet bağımlılığının ilişkili olduğunu ve depresif belirti gösterenlerde anlamlı düzeyde daha yüksek oranda internet bağımlılığı bulunduğunu göstermesi güçlü yanındır. Bununla birlikte çalışma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipte olup, depresif belirtilerle internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi neden sonuç bağlantısı açısından açıklayamaması çalışmanın ilk sınırlılığıdır. Çalışmada örneklem seçimine gidilememiş olması, sonuçların bu yaş grubundaki tüm ergenler için genellenememesi bir diğer sınırlılıktır.

Sonuç

Sonuç olarak; ergenlerde depresyon ve internet bağımlılığı birbirleriyle ilişkili bozukluklardır. Ayrıca depresyonun ergenlerde en yaygın görülen ruhsal bozukluklardan biri olduğu, internetle ilişkili sorunlarında giderek daha önemli bir halk sağlığı sorunları olacağı dikkate alındığında, önleyici müdahaleler geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması önerilebilir. Hem internet bağımlılığı hem de depresyonda cinsiyetler arasında farklılık olduğunu gösteren çalışma sonucu dikkate alındığında koruyucu ve rehabilite edici tüm sağlık hizmetlerinin organizasyonunda cinsiyete duyarlı olunması önerilebilir.

Kaynaklar

- 1.Çalışkan SA, Yalçınkaya AÖ. Mediator Role of Emotion Regulation Between Personality Traits and Internet Addiction in Young People. J Addict Res Ther 2019; 10(2): 378-387.
- 2.Ayhan B, Köselören, M. İnternet, Online Oyun ve Bağımlılık. Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying 2019; 6(1): 1-30.

3. Büyükgebiz KE, Tunca MZ. İnternet ve Sosyal Medya Bağımlılığının Öğrencilerin Performanslarına Etkileri Üzerine Bir Yazın Taraması. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 2019; 24(1): 33-53.
4. Baturay MH, Tokar S. Internet Addiction Among College Students: Some Causes and Effects. Education and Information Technologies 2019; 24: 2863-2885.
5. Bozkurt H, Şahin S, Zoroğlu S. İnternet Bağımlılığı: Güncel Bir Gözden Geçirme. Journal Of Contemporary Medicine 2016; 6(3): 235-247.
6. Bhardwaj KV, Rani M. Effect Of Internet Addiction in Relation To Healthiness and Well-Being in Rural And Urban Students: Comparative Study. Indian J Health and Well-being 2018; 9(1): 12-18.
7. Çam HH, Nur N. Adölesanlarda İnternet Bağımlılığı Prevalansı İle Psikopatolojik Semptomlar ve Obezite Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. TAF Prev Med Bull 2015; 14(3): 181-188.
8. Akbulut Y. Çocuk ve Ergenlerde Bilgisayar ve İnternet Kullanımının Gelişimsel Sonuçları. Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2013; 3(2): 53-68.
9. Bhardwaj VK. Level Of Depression In Relation To Internet Addiction In Adolescents Of Udhampur: Comparative Study. Indian J Health and Well-being 2018; 9(2): 220-226.
10. Durak BA, Kılıç N. İnternet Bağımlılığı İle Kişilik Özellikleri, Sosyal Destek, Psikolojik Belirtiler ve Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler. Türk Psikoloji Dergisi 2011; 26(67): 1-10.
11. İkiz EF, Savcı M, Asıcı E, Yörük C. Üniversite Öğrencilerinde Problemler İnternet Kullanımı İle Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. International Journal of Human Sciences 2015; 12(2): 688-702.
12. Baturay MH, Tokar S. Internet Addiction Among College Students: Some Causes And Effects. Education and Information Technologies 2019; 24: 2863-2885.
13. Günay O, Öztürk A, Ergün AE, Sevinç N. Internet Addiction And Depression Levels In Erciyes University Students. Dusunen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences 2018; 31: 79-88
14. Mayda AS, Yılmaz M, Bolu F, Dağlı SÇ, Gerçek GÇ, Teker N, Sezer T, Toygar G, Türkarslan M, Uslu AM, Usturalı E, Yamansavcı E, Yardımcı N, Önder DA. Bir Öğrenci Yurdunda Kalan Üniversite Öğrencilerindeki İnternet Bağımlılığı İle Beck Depresyon Ölçeği Arasındaki İlişki. Konuralp Tıp Dergisi 2015; 7(1): 6-14.
15. Odacı H, Çikrikci Ö. Problemler İnternet Kullanımında Depresyon, Kaygı ve Stres Düzeyine Dayalı Farklılıklar. Addicta: The Turkish Journal on Addictions 2017; 4: 41-6.
16. Bayraktar F. Ergenlik Döneminde İnternet Kullanımının Rolü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001.
17. Kelleci M, Güler N, Sezer H, Gölbaşı Z. Lise Öğrencilerinde İnternet Kullanma Süresinin Cinsiyet ve Psikiyatrik Belirtiler İle İlişkisi. TAF Prev Med Bull 2009; 8(3): 223-230.
18. Taş İ, Eker H, Anlı G. Ortaöğretim Öğrencilerinin İnternet ve Oyun Bağımlılık Düzeylerinin İncelenmesi. Online Journal Of Technology Addiction & Cyberbullying 2014; 1(2): 37-57.
19. Malak MZ, Khalifeh AH. Anxiety And Depression Among School Students In Jordan: Prevalence, Risk Factors, And Predictors. Perspect Psychiatr Care 2018; 54: 242-250.
20. Öy B. Çocuklar İçin Depresyon Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Türk Psikiyatri Dergisi 1991; 2: 132-137.
21. Karagöz Y. SPSS 21.1 Uygulamalı Biyoistatistik. 1. basım. İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.; 2014, s:128-131.
22. Seyrek S, Cop E, Sınır H, Uğurlu M, Şenel S. Factors Associated With Internet Addiction: Cross-Sectional Study Of Turkish Adolescents. Pediatrics International 2017; 59: 218-222.
23. Yılmaz E, Şahin YL, Haseski Hİ, Erol O. Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi: Balıkesir İli Örneği. Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi 2014; 4(1): 133-144.
24. Lau JTF, Gross DL, Wu AMS, Cheng K, Lau MMC. Incidence and Predictive Factors Of Internet Addiction Among Chinese Secondary School Students in Hong Kong: A Longitudinal Study. Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol 2017; 52: 657-667.
25. Scimeca G, Bruno A, Cava L, Pandolfo G, Muscatello MRA, Zoccali R. The Relationship between Alexithymia, Anxiety, Depression, and Internet Addiction Severity in a Sample of Italian High School Students. The Scientific World Journal, 2014; 1-9.
26. Altıntaş S, Öztürk M. Ortaokul Öğrencilerinin Problemler İnternet Kullanımları İle Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Journal of Education and Humanities 2016; 7(13): 109-128.
27. Ostovar S, Allahyar N, Aminpoor H, Moafian F, Nor BM, Griffiths MD. Internet Addiction and Its Psychosocial Risks (Depression, Anxiety, Stress And Loneliness) Among Iranian Adolescents and Young Adults: A Structural Equation Model In a Cross-Sectional Study. Int J Ment Health Addiction 2016; 14: 257-267.
28. Liang L, Zhou D, Yuan C, Shao A, Bian Y. Gender Differences in The Relationship Between Internet Addiction and Depression: A Cross-Lagged Study in Chinese Adolescents. Computers in Human Behavior 2016; 63: 463-470.
29. Türktaş S, Hacıhasanoğlu RA. İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinde Depresyon ve Etkileyen Faktörler. DEUHYO ED 2013; 6 (2): 67-74
30. Adana F, Uluman Ö, Arslantaş H, Ergin F. İlköğretim Öğrencilerinde Depresif Belirti Sıklığı ve İlişkili Faktörler. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi 2015; 6(1): 1-8.
31. Ataç Ö, Akbay H, Dobral A, Demir S, Ateş BS, Ahmedzai S, Hayran OE. Mülteci ve Yerleşik Ergenlerde Depresyona Yatkınlık ve Algılanan Sosyal Destek Düzeyleri. Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi. 2018; 23(3): 129-136.
32. Salmela-Aro K, Upadyaya K, Hakkarainen K, Lonka K, Alho K. The Dark Side of Internet Use: Two Longitudinal Studies of Excessive Internet Use, Depressive Symptoms, School Burnout and Engagement Among Finnish Early and Late Adolescents. J Youth Adolescence 2017; 46; 343-357.
33. Hoare E, Milton K, Foster C, Allander S.. Depression, Psychological Distress and Internet Use Among Community-Based Australian Adolescents: A Cross-Sectional Study. BMC Public Health 2017; 17: 365-375.
34. Kaya Z, İkiz FE, Asıcı E. Fen Lisesi Öğrencilerinin Problemler İnternet Kullanımı İle Psikolojik Semptomları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. International Journal of Human Sciences 2016; 13(1): 451-465.
35. Lau JTF, Gross DL, Wu AMS, Cheng K, Lau MMC. Is Internet Addiction Transitory Or Persistent? Incidence and Prospective Predictors of Remission of Internet Addiction Among Chinese Secondary School Students. Addictive Behaviors 2017; 74: 55-62.
36. Farahani M, Alavi SS, Bafghi MM, Alamuti SE, Taghavi Z, Mohammadi M. Psychological Factors Including Demographic Features, Mental Illnesses, and Personality Disorders As Predictors In Internet Addiction Disorder. Iran J Psychiatry 2018; 13(2): 104-111.
37. Fayazi M, Hasani J. Structural Relations Between Brain-Behavioral Systems, Social Anxiety, Depression and Internet Addiction: With regard to Revised Reinforcement Sensitivity Theory (r-RST). Computers in Human Behavior 2017; 72: 441-448.